

Du kan ikke bli nektet taletid

03.10 2016

Flertallet kan ikke påtvinge mindretallet mindre taletid enn dem selv, og ordføreren kan ikke nekte å gi noen ordet fordi andre representanter fra samme parti har "brukt opp tiden". Taletiden er individuell, påpeker Jan Fridthjof Bernt.

I innkallingen til møte i kommunestyret legger rådmannen ved et «Forslag til taletid». I dette er møtets varighet foreslått til i alt tre og halv time, og samlet tid til debatt til 150 minutter, fordelt mellom partiene i kommunestyret på en skala mellom 49 og 13 minutter. Kan det vedtas slike begrensninger med bindende virkning for de enkelte partier og det enkelte kommunestyremedlem?

Bernt svarer

Dette er en vanskelig problemstilling. Den angår forholdet mellom på den ene siden den enkelte folkevalgte – og den enkelte partigrupper – rett til å presentere og begrunne sine standpunkter i møte, og på den andre det åpenbare behovet for å kunne sikre møteavvikling innen rimelig tidsrammer.

Det er ingen regler om dette i Kommuneloven. Det vi har, er en bestemmelse i § 39 nr. 1 om at kommunestyret «fastsetter selv ved reglement nærmere regler for saksbehandlingen i folkevalgte organer». Men her snakker vi altså om generelle møtereglementer. I tillegg er det, ut fra alminnelige prinsipper om møteorganisering, sikkert at vedkommende organ under møtet som alminnelig utgangspunkt vil kunne treffe vedtak om taletid for enkeltinnlegg og avslutning av debatten.

I den aktuelle saken innbyr altså rådmannen tilsynelatende kommunestyret til å treffe et slikt vedtak i generell form i forkant av møtet, der det både fastsettes en samlet tidsramme for hele møtet og fordeling av total taletid mellom partiene, med en underforstått fullmakt for partigruppene til å bestemme hvem som skal ta ordet i den enkelte sak, og hvor lange innlegg. Spørsmålet blir da om kommunestyret kan treffe et vedtak med et slikt innhold, og hvor bindende dette er for kommunestyret selv, og for de enkelte medlemmene.

Det må altså klart nok være mulig for det enkelte folkevalgte organ å treffe vedtak som hindrer at møtene tar uforholdsmessig lang tid. Tradisjonelt ivaretas dette ved at møtelederen under møtets gang fremmer forslag om maksimal lengde på innlegg og om å sette strek på talerlisten, normalt med en siste frist for å tegne seg, men unntaksvis også med virkning for inntegnede talere. Slike begrensninger vedtas – normalt ved stilltiende samtykke til møteleders forslag – av organet selv. Hvis det da er talere som ikke får gjort rede for sitt standpunkt, må disse i stedet be om å få komme med en helt kort stemmeforklaring som vedlegges møteboken.

Som et ytterligere virkemiddel kan det klart nok være nyttig å sette opp en tidsplan for møtet, slik rådmannen her foreslår. **Men en slik plan kan ikke være bindende for møteavviklingen, verken når det gjelder møtet som helhet eller den tid det brukes på den enkelte sak.** Den kan bare være en ramme og et utgangspunkt for møteleder under avviklingen av møtet.

Dette er ganske åpenbart når det gjelder tidsrammen for møtet som helhet. Hvis møteleder ser at den stipulerte tidsrammen sprekker, kan hun fremme forslag om at en eller flere saker utsettes til et senere møte, men dette må i tilfelle det folkevalgte organet selv vedta. I motsatt fall må man holde på til man er ferdig med saklisten.

Også hvor lang tid man skal bruke på debatt om den enkelte sak, må vurderes fortløpende under møtet – ut fra sakens karakter og viktighet, og ut fra hvordan debatten utvikler seg. Møteleder kan ved innledningen til saken opplyse om hvor mye tid man har tenkt det bør brukes på denne, og gjerne motta synspunkter på dette. Men den stipulerte tidsrammen er bare et veiledende utgangspunkt, og må om nødvendig håndheves ved vedtak om taletidsbegrensninger eller avslutning av debatten. **MEN tidsrammen VIL MÅTTE fravikes NÅR det er nødvendig for en forsvarlig saksbehandling og politisk debatt.**

Hvis det er inngått avtale mellom de ulike partiene om fordelingen av taletiden dem imellom, kan møteleder referere også denne, til orientering. I forlengelsen av dette kan det også avtales internt i partigruppene om deling av gruppens tildelte tid mellom medlemmene. Slike begrensninger kan imidlertid neppe fastsette ensidig, verken for partigruppene eller for den enkelte folkevalgte. **Adgangen til å gi reglementsbestemmelser eller treffe konkrete vedtak om møteavviklingen kan ikke være hjemmel for flertallsvedtak om en slik fordeling av taletid mellom partigruppene med virkning for et mindretall. Og partigruppene kan heller ikke ha råderett over enkeltmedlemmers utøving av sin talerett.** Vervet som folkevalgt er en individuell rett og plikt for den enkelte, og utøvelsen av dette ved deltakelse i møter kan bare reguleres ved generelle regler som virker på lik linje for alle medlemmer.

Min konklusjonen blir etter dette at vedtak om tidsrammer for møter og behandling av enkeltsaker bare kan ha karakter av en veiledende plan for møteavviklingen, som organet selv må ha full rådighet over, og som må søkes oppfylt ved vedtak under møtets gang om begrenset taletid og avslutning av debatten. Ved oppsetting av talerlisten kan møteleder ta utgangspunkt i avtale mellom partigruppene om fordeling av taletiden, men en slik fordeling kan ikke påtvinges en partigruppe som ikke er enig i denne. **Alle medlemmer har rett til å be om ordet på lik linje. Avtale innen partigruppene om fordeling av taletid mellom medlemmene av denne kan derfor heller ikke være grunnlag for å nekte et enkeltmedlem ordet i debatten.**